

Analyzing the Causes and Consequences of Rural Vandalism: A case study of BaghBahadoran District

Asghar Norouzi ¹✉^{ID}, Behruz Gharani Arani ²^{ID}

1. (Corresponding Author) Department of Geography, Faculty of Law and Social Sciences, Payame Noor University, Tehran, Iran

Email: a.norouzi@pnu.ac.ir

2. Department of Geography, Faculty of Law and Social Sciences, Payame Noor University, Tehran, Iran

Email: bgharani@pnu.ac.ir

ARTICLE INFO

Article type:
[Research Paper](#)

Article History:

Received:

25 November 2024

Received in revised form:

4 March 2025

Accepted:

22 March 2025

Available online:

6 May 2025

Keywords:

*Vandalism,
Rural,
Rural Vandalism,
BaghBahadoran,
Lenjan.*

ABSTRACT

Although social anomalies have a long history, they have manifested with greater intensity and variety in recent decades. Vandalism is one of these anomalies, which is known more as a phenomenon of urban industrialization but can be observed in almost any settlement and should not be overlooked in rural areas. This applied research tries to deal with the causes and consequences of vandalism in the rural settlements of the Baghbahadoran district using a descriptive-analytical method and collecting information through library and field methods. Therefore, 32 officials, local managers, and knowledgeable villagers were surveyed in a targeted way. Based on library studies, interviews, and observations, a questionnaire with 79 questions was designed, validated, distributed, and completed. The reliability of the questionnaire was obtained by Cronbach's alpha method, 0.905. Photo content analysis, interviews, and observations were also used to complete the field study. According to the results, in terms of the places of vandalism, walls, and people's houses, with a frequency of 26 (81.3%) have suffered the most from vandalistic activities. In terms of the type of vandalism, graffiti (84.4%), carving, and etching (75%) had the highest frequency. Regarding the characteristics of the vandals, the age group of 11-30 years, nighttime, and male gender had the highest rates. Economic factors (average=4.032) were the most significant factors contributing to rural vandalism. After that, physical-spatial factors (3.731), social (3.713), and psychological factors (3.583) follow. Among the consequences are psychological (3.7966), economic (3.7962), social (3.7087), and physical-spatial (3.498), respectively.

Citation: Norouzi, A., & Gharani Arani, B. (2025). Analyzing the Causes and Consequences of Rural Vandalism: A case study of BaghBahadoran District. *Journal of Rural Research*, 16 (1), 81-96.

<http://doi.org/10.22059/jrur.2025.386003.2004>

© The Author (s)

This is an open access article under the CC BY-NC 4.0 license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

Publisher: University of Tehran Press

Extended Abstract

Introduction

Although crimes and social anomalies have a long history, they have manifested with greater intensity and variety in recent decades. Among these anomalies is vandalism. While this phenomenon is closely associated with urban and industrial societies, it can also be observed in nearly any human settlement, including rural areas.

Methodology

This applied research aims to examine the causes and consequences of the phenomenon of vandalism in the rural settlements of the Baghbahadoran district of Lenjan County, using a descriptive-analytical method and collecting information through both library and field methods. Therefore, 32 officials, local managers, and knowledgeable villagers were surveyed in a targeted way. Based on library studies, interviews, and field observations, a questionnaire with 79 questions was designed, validated, distributed, and completed. The reliability of the questionnaire was also obtained by Cronbach's alpha method, reaching 0.905, which is satisfactory. Photo content analysis, interviews, and observations were also used to complete the field study.

Results and discussion

Economic factors have been the most significant factors contributing to rural vandalism. Following them are physical-spatial, social, and individual and familial factors in fourth place. The average of economic factors was the highest by a significant margin. Unemployment was the most critical economic factor and the most important factor. Following it, male youth was the second most important factor among individual factors. Neglect of rural areas ranked third among economic factors. Negative impacts of tourism and the emptiness of rural areas ranked next among economic and physical factors, respectively. Individual and psychological consequences were the most significant, followed very closely by economic consequences. Following them were social

consequences and, with a slightly larger gap, physical and structural consequences. From these results, it is estimated that although the effects of vandalism have physical-spatial roots, its deep non-physical impacts are of greater importance according to respondents. The spread of rural vandalism has impacted the cultural environment of rural settlements more than their physical landscape. Destruction of public property had the highest average of opinions. Graffiti was identified as the second physical factor, while the costs associated with property repairs and maintenance ranked third among the economic consequences. In general, physical-spatial factors can collectively create conditions that reduce attention and oversight, facilitating increased vandalism and criminal activity in rural areas. Among these factors, the presence of fencing, isolation, and physical protection are of the utmost importance. The ranking of individual-familial and psychological factors in different rural areas may vary; in regions with more social discrimination and inequality, the sense of discrimination between the vandal and the community members may be a more significant factor in vandalism. In places with more economic and social problems, the frustration and disillusionment of the vandal may be a more critical factor in the occurrence of vandalism. The results indicate that economically, in villages with higher unemployment, the unemployment of individuals and engagement in vandalistic behavior is a more significant factor in vandalism. In rural areas with more social discrimination and inequality, severe class and economic gaps may be a more important factor in vandalism. Socially, in villages with more general discontent, this factor is more significant for vandalism, and in places with more social discrimination and inequality, the sense of discrimination among villagers themselves and other urban/rural communities may be a more important factor in vandalism. The ranking of different consequences in various areas may also differ; in areas with more historical and culturally valuable artifacts, the destruction of such artifacts can be a more significant consequence of

vandalism. In summary, the physical-spatial consequences of vandalism are more apparent than other consequences, but non-physical, indirect, and perceived consequences have never been overlooked by villagers. In villages with higher rates of vandalism, the feeling of insecurity and the creation of crime increase, and less attention is paid to culture and social values. Similarly, in rural areas with more outside investment, vandalism can have more significant impacts by reducing investment opportunities in the village. In areas where the rural economy is dependent on tourism, the reduction in the value of public properties used by tourists can have worse consequences.

Conclusion

Among the factors contributing to the spread of rural vandalism, the highest-ranked factors include: physical-spatial factors (the lack of enclosed spaces, places, and phenomena); individual-familial and psychological factors (gender (predominantly male)); economic factors (unemployment); and social factors (general discontent). On the other hand, among the consequences stemming from the spread of rural vandalism, the highest-ranked consequences include physical-spatial consequences (the destruction of public property), individual-familial and

psychological consequences (increased feelings of insecurity), economic consequences (increased costs of repairs and maintenance of private/public property); and social consequences (a decrease in the level of social participation in various activities (social, public, and construction)).

Funding

This article is an extract from a research project titled “Investigating the Causes and Consequences of Rural Vandalism (Case Study: Baghbahadoran District)” which was financially supported by Payame Noor University.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work declaration of competing interest none.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

واکاوی علل و پیامدهای وندالیسم روستایی مطالعه موردی: بخش باغباداران

اصغر نوروزی^۱✉، بهروز قرنی آرانی^۲

۱- نویسنده مسئول، گروه جغرافیا، دانشکده حقوق و علوم اجتماعی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. رایانامه: a.norouzi@pnu.ac.ir

۲- گروه جغرافیا، دانشکده حقوق و علوم اجتماعی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. رایانامه: bgharani@pnu.ac.ir

اطلاعات مقاله

چکیده

نوع مقاله:
مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۳/۰۹/۰۵

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۳/۱۲/۱۴

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۴/۰۱/۰۸

تاریخ چاپ:

۱۴۰۴/۰۲/۱۶

واژگان کلیدی:

وندالیسم،

روستا،

خرابکاری روستایی،

باغباداران،

لنجان.

ناهنجاری‌های اجتماعی اگرچه تاریخی طولانی دارند، اما در دهه‌های اخیر با شدت و تنوع بیشتری نمایان شده‌اند. وندالیسم از جمله این ناهنجاری‌هاست که بیشتر به‌عنوان پدیده شهری-صنعتی شناخته شده است؛ اما تقریباً در هر سکونتگاهی قابل مشاهده بوده و در نواحی روستایی هم نمی‌توان از آن چشم‌پوشی کرد. این پژوهش کاربردی تلاش دارد تا به روش توصیفی-تحلیلی و گردآوری اطلاعات به شیوه کتابخانه‌ای-میدانی، به علل و پیامدهای پدیده وندالیسم در سکونتگاه‌های روستایی بخش باغباداران بپردازد. لذا از ۳۲ نفر از مسئولان، مدیران محلی و آگاهان روستایی به روش هدفمند پرسشگری شد. با توجه به مطالعات کتابخانه‌ای، مصاحبه‌ها و مشاهدات، پرسشنامه‌ای با ۷۹ سؤال طراحی و پس از سنجش روایی، توزیع و تکمیل گردید. پایایی پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ، ۰/۹۰۵ به دست آمد. برای تکمیل مطالعه میدانی از روش تحلیل محتوای عکس، مصاحبه و مشاهده نیز استفاده شد. بر اساس نتایج: به لحاظ محل خرابکاری، دیوار و خانه مردم با ۲۶ فراوانی (۸۱/۳٪) بیشترین آسیب را از فعالیت‌های خرابکاری دیده‌اند. به لحاظ نوع وندالیسم، شعارنویسی (۸۴/۴٪)، حکاکی و یادگاری نویسی (۷۵٪) بیشترین فراوانی را داشته‌اند. به لحاظ ویژگی خرابکاران، سن ۱۱-۳۰ سال، زمان شب و جنسیت مرد بالاترین میزان‌ها بوده‌اند. عوامل اقتصادی (با میانگین ۴/۳۲) مهم‌ترین عوامل مؤثر بر پیدایی خرابکاری روستایی بوده‌اند. پس‌از آن عوامل فیزیکی-کالبدی (۳/۷۳۱)، اجتماعی (۳/۷۱۳) و روان‌شناختی (۳/۵۸۳) جای می‌گیرند. در بین پیامدها نیز به ترتیب روان‌شناختی (با میانگین ۳/۷۹۶۶) اقتصادی (۳/۷۹۶۲)، اجتماعی (۳/۷۰۸۷) و فیزیکی-کالبدی (۳/۴۹۸) قرار دارند.

استناد: نوروزی، اصغر و قرنی آرانی، بهروز. (۱۴۰۴). واکاوی علل و پیامدهای وندالیسم روستایی مطالعه موردی: بخش باغباداران. مجله پژوهش‌های روستایی، ۱۶ (۱)، ۹۶-۸۱.

<http://doi.org/10.22059/jrur.2025.386003.2004>

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

© نویسندگان

مقدمه

امروزه با افزایش ارتباطات بین شهر و روستا و روستاها با یکدیگر، انزوای روستایی محو و روابط پیچیده‌ای بین سکونتگاه‌ها ایجاد شد. تحولات سریع گذر از جامعه سنتی به مدرن نیز در کشورهای درحال توسعه (مانند ایران) و به‌ویژه آثار فردگرایی و گسیختگی جوامع روستایی به تبعیت از جامعه شهری-صنعتی، شدت این رفتارها را دوچندان کرد. نتیجه این روابط و شرایط، افزایش ناهنجاری‌های اجتماعی و به‌ویژه اقدامات خرابکارانه در نواحی روستایی است. اقداماتی که آن را بیماری جهانی خرابکاری در عصر مدرن می‌دانند و در شهرهای بزرگ پدیده‌ای مشهود است (نیازی و همکاران، ۱۳۹۹: ۷۵). «وندالیسم روستایی» اگرچه در جرم‌شناسی به حاشیه رانده شده، اما نظریه‌های شهری بر آن غالب است (Yates et al, 2022: 384) و بر اساس نظریه تأثیرپذیری از قدرت‌های تنظیم‌کننده سنتی دورکیم مصونیت بیشتری برای مشاغل کشاورزی (نایی و همکاران، ۱۳۹۶، ۲۱) و نواحی روستایی دارد و به لطف کوچک بودن این سکونتگاه‌ها، کم‌جمعیتی و احساس تعلق بیشتر به مکان با نرخ کمتری از خرابکاری روبرو هستند (Kim & Martin, 2020)، اما نمی‌توان به آن‌ها بی‌توجهی کرد. در واقع وندال‌ها و فعالیت‌های وندالیستی به‌طور کامل قابل حذف نیستند (Yavuz & Kuloğlu, 2010: 2463)؛ وندال‌ها تقریباً در هر بخش از زندگی ما ظاهر می‌شوند (Yılmaz et al, 2020: 2545) و با رویکردی منفی‌نگر و متضاد با شرایط اجتماع، به اموال و وسایل آسیب می‌زنند. وندالیسم در مقیاس‌های خرد تا کلان و با عاملیت از فرد و باند مافیایی تا دولت‌ها می‌تواند روی دهد؛ از نقاشی پسری روستایی روی نیمکت کلاس یا تخریب منابع طبیعی روستا، تا آتش زدن چاه‌های نفت کویت توسط نیروی بعث در حال عقب‌نشینی (Britannica, 2022) یا بمباران روستاهای ویت‌کنگ‌ها توسط ارتش آمریکا با انگیزه تخریب زمین کشاورزی (Martini, 2012: 2)، همه در قالب وندالیسم قابل بررسی‌اند.

از نگاهی دیگر زندگی و سکونت نزدیک به ۴۳٪ از جمعیت جهان در نواحی روستایی است (World Bank, 2022) و پیش‌بینی می‌شود در سال ۲۰۵۰ به حدود ۳/۱ میلیارد نفر برسند (United Nations, 2018). در ایران نیز نسبت جمعیت روستایی به شهری ۲۵/۱ درصد است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۹) و این آمار جمعیتی نشان دهنده ضرورت توجه به پدیده وندالیسم روستایی است. اگرچه در ایران اطلاعات خاصی از ماقبل سه دهه گذشته اقدامات و خسارات وندالیسم وجود ندارد، اما در سال‌های اخیر روند غیرطبیعی و فزاینده‌ای داشته است (سجادی و همکاران، ۱۴۰۱: ۴۱۵).

سکونتگاه‌های روستایی بخش باغبانان نیز از آنچه بیان گردید، جدا نیست و با توجه به مشاهدات میدانی، آثار فعالیت خرابکارانه نمایان و در حال افزایش است. اگرچه عمده موارد به افراد غیربومی نسبت داده می‌شود (مصاحبه با مطلعین روستاها، ۱۴۰۲)، اما نمی‌توان اصل موضوع را انکار کرد. بنابراین این پژوهش به دنبال پاسخ به این سؤال اساسی است که مهم‌ترین علل و پیامدهای ناشی از فعالیت‌های خرابکارانه (وندالیسم) در نواحی روستایی بخش باغبانان کدام‌اند؟ پیشینه وندال و وندالیسم را باید به قرن پنجم در اروپا و امپراتوری رم نسبت داد (Yılmaz et al, 2020: 2545)؛ اما در یک نگاه کلی، از رفتارهای ناهنجار اجتماعی است که از بدو تشکیل جوامع انسانی به چشم می‌خورد و امروزه نمود و بروز بیشتری یافته است (هوشیاری و همکاران، ۱۴۰۱: ۲۹۴). نخست دورکیم در ۱۸۷۹ م. مفهوم آنومی^۱ (بی‌هنجاری) را برای تبیین کج‌رفتاری‌های اجتماعی بکار گرفت و پس‌از آن دیگران در تعریفی کلی و دربرگیرنده همه اشکال بی‌هنجاری (از جمله وندالیسم)، آن را بکار بردند (بخارایی و شربتیان، ۱۳۹۴: ۲۹)؛ سپس با توجه مرتون به آنومی و مطالعه رفتار انحرافی با رویکرد منظم و منسجم منابع اجتماعی-فرهنگی، این نظریه بسط یافت. وی نشان داد چگونه برخی

ساختارهای اجتماعی، افراد را به رفتارهای ناهمنا سوق می‌دهد (نایی، ۱۳۹۶: ۲۵)؛ به‌مرور با گسترش اقدامات خرابکارانه، این موضوع عمومیت بیشتری یافت و امروزه رشته‌هایی چون جامعه‌شناسی، روانشناسی، جرم‌شناسی، معماری (Yılmaz et al., 2020: 2545) و جغرافیا به مطالعه آن روی آورده‌اند. بر پایه منابع مورد مطالعه، مشخص شد علی‌رغم تشدید وندالیسم در دهه اخیر در برخی نواحی روستایی، از دید کاربردی کمتر بدان عنایت شده و شاید این پژوهش تا حدودی این خلاء را پر کند.

در ادامه به برخی پیشینه‌ها اشاره می‌شود: خانی و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهش وندالیسم در پارک‌های شهری مریوان دریافتند که اعمال مجازات شدید بر رفتارهای وندالیستی کارایی ندارد. هوشیاری و همکاران (۱۴۰۱) با دیدگاهی حقوقی به وندالیسم، اشاره دارند که کنترل کیفری، روش مناسبی نیست. میانجی‌گری پلیس و تشکیل شورای هماهنگی، می‌تواند راهکار بهتری باشد. سجاسی قیداری و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهش وندالیسم گردشگران روستایی، نشان دادند که بیشترین فعالیت وندالیستی گردشگران پراکندن زباله، مصرف الکل و مواد مخدر است. سجاسی و همکاران (۱۳۹۹) در بررسی وندالیسم و حس تعلق مکانی روستایی پیراشهر بیرجند دریافتند که سه نوع وندالیسم روستایی (هنجارشکنی فرهنگی، تخریب، سرقت و قانون‌گریزی) وجود دارد. نیازی و همکاران (۱۳۹۹) در فرا تحلیل عوامل وندالیسم در ایران، عوامل را در ۷ عنوان: پایگاه اقتصادی-اجتماعی، ارتباط با افراد بزهکار، تعلق به خانواده، تعلق به مدرسه، محرومیت نسبی، انزوای اجتماعی و بی‌هنجاری تفکیک کرده‌اند. سجادی و ضرغامی (۱۳۹۶) در سنجش و ارزیابی مؤلفه‌های تأثیرگذار بر تخریب‌گرایی در فضاهای عمومی به این نتیجه رسیدند که مؤلفه‌های اجتماعی، طراحی محیطی، موقعیت مکان و فردی بیشترین تأثیر را بر وندالیسم دارند. بخارایی و شربتیان (۱۳۹۴) در تحلیلی جامعه‌شناختی دریافتند که مهم‌ترین عوامل اثرگذار بر رفتارهای وندالیستی در مشهد به ترتیب، متغیرهای مشارکت و تعلق شهروندی و نابسامانی خانوادگی است.

یتس و همکاران (Yates et al., 2022) در پژوهشی با عنوان حفاظت از پنجره شکسته: خرابکاری و امنیت در سایت‌های هنری روستایی، از مهم‌ترین موارد وندالیستی، سرقت آثار، تخریب، آتش‌سوزی و تیراندازی تمرینی را ذکر کرده‌اند. پژوهش ایلماز و همکاران (Yılmaz et al., 2020) در بررسی وندالیسم گردشگران در شهر نوشهیر^۱ نشان داد تنوع نهادهای تصمیم‌گیرنده، عامل سردرگم‌کننده برای مقابله صحیح با این پدیده است. در مصاحبه نشریه کبار (CABAR, 2019) درباره تخریب سنگ‌قبر در روستای بوگی کالون^۲ تاجیکستان، به نمونه‌ای دیگر از فعالیت‌های خرابکاران با تأکید بر موضوعات مذهبی توجه شد. بررسی شرکت بیمه روستایی بریتانیا (National Farmers Union, 2019)، نشان از افزایش سرقت و سایر جرائم و فعالیت‌های خرابکارانه، تخریب و سرقت ابزارآلات کشاورزی به میزان ۱۲٪/۱ نسبت به سال قبل دارد. از پیامدهای این اقدامات، افزایش هزینه‌های خانوار روستایی است. تحقیق ویالالتا و فوندویلا (Vilalta & Fondevila, 2017) در بررسی وندالیسم در مدارس مکزیکی نشان داد بین مدارس مختلف و تحت تأثیر عواملی مانند رفتار نابرابر معلمان، مصرف مواد مخدر، گروه همسالان، عدم پابندی به قوانین مدرسه تفاوت وجود دارد. رضایی و همکاران (۲۰۱۰) در بررسی عوامل محیطی تأثیرگذار بر وندالیسم در شهر تهران دریافتند عوامل مکان، نوع ساختمان، طراحی و ویژگی‌های محیطی در ارتباط با میزان آسیب و فراوانی خرابکاری تأثیر دارد. پژوهش آره و همکاران (Aroh et al., 2010) در بررسی خرابکاری در لوله نفت نیجریه و خطر بالقوه ناشی از آن برای سلامت عمومی نشان داد از علل مهم، بیکاری جوانان بوده است.

1. Nevşehir

2. Bogi Kalon

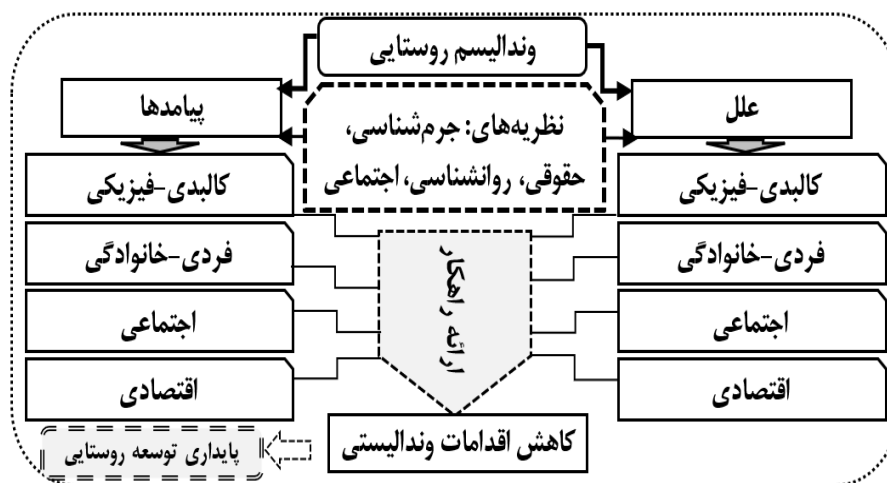
مبانی نظری

جرائم و ناهنجاری‌های اجتماعی اگرچه تاریخی طولانی دارند؛ اما در دهه‌های اخیر با شدت و تنوع بیشتری نمایان شده‌اند. از جمله این ناهنجاری‌ها، پدیدهٔ وندالیسم است. با این وجود، شرایط اجتماعی هر جامعه بر تبیین میزان و نوع آن تأثیر دارد؛ اما در مجموع، اصطلاح «وندالیسم» فعالیت‌های خرابکارانه را تداعی می‌کند. عمل وندالیسم بر اساس دیدگاه‌ها و حوزه‌های علمی مختلف تعاریف گوناگونی دارد (Yavuz & Kuloğlu, 2010: 2464)؛ بر اساس تعریف فرهنگ آکسفورد، وندالیسم که مشخصهٔ وندال‌هاست (بخارایی و شربتیان، ۱۳۹۴: ۲۳) در گذشته به تخریب جاهلانه یا آگاهانه هر چیز زیبا، محترم و حفاظت‌شده اطلاق می‌شد؛ اما به تدریج گسترش یافت و هر گونه رفتار مخرب، بی‌پروا، بی‌فرهنگ و بی‌رحمانه را دربرگرفت (افشانی و جواهرچیان، ۱۳۹۵: ۹). به عبارت دیگر واژهٔ وندالیسم از وندال^۱ گرفته شده که قومی تخریب‌گرا در آلمان قرن پنجم م. بوده‌اند و به اموال افراد آسیب می‌زدند (Yılmaz et al, 2020: 2549)؛ در آسیب‌شناسی اجتماعی نیز تمامی رفتارهای مشابه، به وندالیسم تعبیر می‌شود (بخارایی و شربتیان، ۱۳۹۴: ۲۴؛ سجادی و همکاران، ۱۴۰۱: ۴۱۶). به عبارت دیگر وندالیسم بیشتر به عنوان یک رفتار ناهنجار اجتماعی توصیف می‌شود (Yates et al, 2022: 386).

کوهن^۲ (روانشناس) و کانکلین^۳ (جرم‌شناس) روی تعریف وندالیسم توافق دارند و معتقدند: وندالیسم «آسیب رساندن یا بدتر کردن ظاهر اموال متعلق به دیگری است» (Yavuz & Kuloğlu, 2010: 2463). همچنین می‌توان آن را به عنوان آسیب بدخواهانه و یا تخریب اموال عمومی و خصوصی تعریف کرد (Rezaee et al, 2010: 1). در جامعه‌شناسی نیز وندالیسم به مفهوم داشتن روحیهٔ بیمارگونه و مبین تمایل به تخریب آگاهانه، ارادی و خودخواستهٔ اموال، تأسیسات و متعلقات عمومی است (نیازی و همکاران، ۱۳۹۹: ۷۶؛ سجادی و همکاران، ۱۴۰۱: ۴۱۶) که بعضاً برای وندال سود نداشته، چه بسا مواردی که شخصاً استفاده‌کننده‌اند، نیز تخریب می‌کنند (Champion, 2020: 1) و می‌توان آن را جزو بزهکاری‌های ملایم و جنایتی خرد محسوب کرد (هوشیاری و همکاران، ۱۴۰۱: ۲۹۰). در جرم‌شناسی، وندالیسم یا با تمرکز بر «انگیزه‌ها» و یا «محیط تخریب‌شده» بررسی می‌شود (Yates et al, 2022: 386). در نظریه ساختار خانوادهٔ ویلیام گود^۴، گرایش به رفتار وندالیستی نتیجهٔ ساختار خانوادگی گسسته است. کوهن و میلر نیز ناکامی، محرومیت و قرارگیری در طبقات پایین جامعه را عامل اصلی آن می‌دانند (سخایی و همکاران، ۱۳۹۵: ۴۱۳). از نظر دورکیم آنچه موجب مسائل و ناهنجاری اجتماعی می‌شود، فقر و رفاه نیست؛ بلکه تغییرات ناگهانی و بی‌تعادلی ناشی از آن است که باعث نارضایتی و آسیب‌های اجتماعی می‌شود (نایی و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۶). مرتون^۵ وندالیسم را مربوط به درون فرهنگ و ساختار اجتماع می‌داند. از نظر ساترلند^۶ رفتارهای انحرافی، روان‌شناختی یا ارثی نیستند؛ بلکه به دنبال ارتباط و یادگیری ایجاد می‌شوند (نیازی و همکاران، ۱۳۹۹: ۸۲)؛ در دیدگاه گلدشتاین^۷ عوامل انگیزشی و موقعیتی می‌تواند بر ایجاد اقدامات خرابکارانه مؤثر واقع شوند (Rezaee et al, 2010: 3). از دیدگاه حقوقی نیز وندالیسم یک رفتار منجر به کاهش ارزش مادی شیء به صورت آگاهانه و ارادی و بدون انگیزهٔ نفع مادی است (هوشیاری و همکاران، ۱۴۰۱: ۲۹۳). از جمله دیدگاه‌های دیگر، مفهوم «فضای قابل دفاع» است که نیومن^۸ در ۱۹۷۲ م. معرفی کرد. وی اصلاح در محیط

1. Vandal
2. Cohen, 1955
3. Conklin, 1989
4. Good W. J
5. Merton
6. Sutherland
7. Goldstein
8. Newman

فیزیکی را راهکار اصلی می‌دانست و به تجزیه و تحلیل عواملی که فرصتی برای فعالیت مجرمانه ایجاد می‌کنند، پرداخت؛ بنابراین «عوامل طراحی محیطی» برای عاملان، حالت مشوق یا بازدارنده دارند (Yates et al, 2022: 386). انگیزه حفاظت نیز فرد را به داشتن رفتاری حفاظتی و مبتنی بر مراقبت ملزم می‌کند (صالحی، ۱۳۹۹، ۶۶۶) در شکل ۱ مدل مفهومی پژوهش ارائه شد.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش پژوهش

پژوهش کاربردی حاضر مبتنی بر روش توصیفی-تحلیلی است. اطلاعات و داده‌ها به دو شیوه کتابخانه‌ای (بررسی منابع مکتوب و فیش‌برداری) و میدانی (مصاحبه، پرسشنامه و مشاهده) گردآوری شد. جامعه آماری از بعد مکانی شامل سکونتگاه‌های روستایی بخش باغبه‌داران است. لذا از تعداد ۳۲ نفر از مسئولان، مدیران محلی و مطلعان از موضوع، مصاحبه انجام شد. با توجه به مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی، پرسشنامه‌ای با ۷۹ سؤال عمومی / تخصصی طراحی و پس از سنجش روایی صوری و اصلاحات محتوایی، توزیع و تکمیل شد. پایایی پرسشنامه نیز به روش آلفای کرونباخ، ۰/۹۰۵ به دست آمد. برای تکمیل مطالعه میدانی از روش تحلیل محتوای عکس، مصاحبه و مشاهده نیز استفاده شد. با توجه به مطالعات نسبتاً جامع نگارندگان، مهم‌ترین شاخص‌های مورد مطالعه و تقسیم‌بندی آن‌ها بر اساس اهداف پژوهش به شرح جدول ۱ قابل‌ارائه است.

جدول ۱. شاخص‌های مورد مطالعه پژوهش

مظاهر و پیامدها	علل
فیزیکی-کالبدی	
تخریب سازه‌های کشاورزی و گلخانه؛ تخریب تابلوی جاده؛ تخریب اموال عمومی (شیر آب، درختان و فضای سبز، مبلمان روستایی، وسایل پارک، سطل زباله، وسایل حمل‌ونقل عمومی، کتاب‌های کتابخانه، دستشویی عمومی، عابر بانک‌ها، تلفن عمومی، لامپ روشنایی، وسایل مدرسه (نیمکت، درها و شیشه‌ها، وسایل گرمایشی و سرمایشی، آب‌سردکن‌ها، توالت، آسانسور، شیر آب، سطل زباله، تخته‌سیاه)؛ شعارنویسی، حکاکی و یادگاری نویسی (روی درخت، درب، آثار تاریخی)، دیوارنویسی؛ مزاحمت صوتی و موسیقایی؛ تخریب آثار تاریخی؛ آتش‌سوزی جنگل و مرتع، نازیبایی محیط	نوع کاربری؛ وضعیت طراحی محیطی (رنگ سازه و روشنایی)؛ موقعیت مکانی؛ شرایط حفاظت فیزیکی (امکان حضور پلیس، نبود/ کمبود نگهبان، فضاهای بی‌دفاع؛ خلوت بودن و مکان‌های با دید کم؛ عدم بازسازی، نوسازی، ترمیم و یا حذف آثار جزئی وندالیستی قبلی؛ مکان‌یابی نامناسب کاربری‌ها و در حاشیه روستا بودن، کار نکردن و یا عملکرد بد دستگاه‌های خدمات رسان (عابر بانک، تأخیر در ارائه خدمات عمومی ...)
فردی-خانوادگی و روان‌شناختی	

وضعیت جنسی، سنی، تحصیلی و شغلی فرد؛ عدم احساس تعلق به مکان؛ تحصیلات خانواده، ساختار خانواده، عدم زندگی اعضای خانواده با هم (طلاق، زندان و ...) کاهش تعلق به خانواده و افزایش ارتباط با دوستان؛ تجارب دوران کودکی، روحیه تخریب گرایانه، ناکامی و سرخوردگی (شغلی، تحصیلی، اعتیاد، انتقام‌جویی، احساس تبعیض، پرخاشگری، خشم و ضدیت با جامعه، محرومیت، تفریح و هیجان

اجتماعی

عدم ترمیم و بازسازی تخریب‌های گذشته؛ فرهنگ، نارضایتی عمومی، سطح پایین آموزش، عدم حس تعلق، خرده‌فرهنگ‌ها، همسالان و رفتار هیجانی، شرایط گذران اوقات فراغت، محرومیت و انزوای اجتماعی، تبعیض، احساس بی‌تفاوتی به اموال عمومی، عملکرد بد دستگاه‌ها و نهادهای بی‌توجهی مسئولان، افزایش مهاجرت به روستا، خروج جامعه روستایی از یکپارچگی جمعیت و کنترل اجتماعی

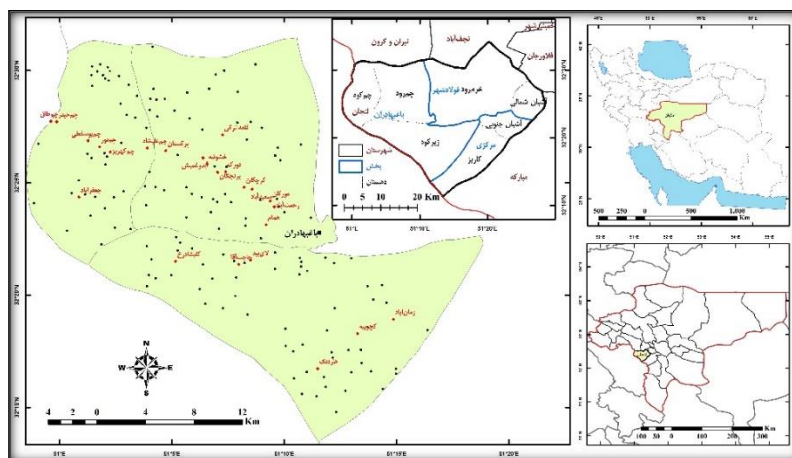
اقتصادی

بیکاری؛ رفتار انتقام‌جویانه و نارضایتی اقتصادی؛ تبعیض و فاصله شدید طبقاتی، تغییر در سیاست‌های توسعه روستایی (گردشگری)، افزایش هزینه تعمیرات و نگهداری، کاهش سرمایه‌گذاری، کاهش ارزش اموال محلی، افزایش هزینه‌های بخش دولتی،

منبع: (سجادی و همکاران، ۱۴۰۱؛ سجاسی و همکاران، ۱۴۰۰؛ سجادی و ضرغامی، ۱۳۹۶؛ سخایی و همکاران، ۱۳۹۵؛ بخارایی و شربتیان، ۱۳۹۴؛ نیاززی و همکاران، ۱۳۹۹؛ محسنی، ۱۳۷۹؛ Kim and Martin, 2020; Yılmaz et al, 2020; Addesa, 2022; Rezaee et al, 2010)

محدوده مورد مطالعه

ناحیه مورد مطالعه شامل روستاهای بخش باغبهادران از توابع شهرستان لنجان، استان اصفهان است (شکل ۲). در مجموع از ۳۲ مطلع محلی در ۲۴ روستا از میان ۳۵ روستای بالای سه خانوار بر پایه سرشماری ۱۳۹۵ و آخرین تقسیمات سیاسی سال ۱۴۰۰ که بیشترین سطح وندالیسم را داشته‌اند، پرسشگری شد. پراکندگی نمونه‌ها به این شرح است: دهستان چم رود ۱۵ نفر (روستاهای قلعه ترکی، آیدوغمیش، دورک، کرچگان، سعیدآباد و همام ۱ نفر؛ خوشویه، رحمت‌آباد، برنجگان ۲؛ و مورکان ۳ نفر) دهستان چم‌کوه، ۹ نفر (چم‌کهریز، جعفرآباد، چم‌یوسفعلی، چم‌حیدر، چمطاق، چم‌علیشاه و پرکستان ۱؛ و چم‌نور ۲) و دهستان زیرکوه ۸ نفر (لای‌بید، حاجت‌آقا، کلیشادرخ و کچوئی ۱؛ و زمان‌آباد و هاردنگ ۲) پاسخگو داشته‌اند.

شکل ۲. موقعیت جغرافیایی روستاهای ناحیه مورد مطالعه (مرکز آمار ایران، ۱۴۰۲)

یافته‌ها

بیش از نیمی از پاسخگویان (۵۶/۳٪) سمت رسمی نداشتند و به‌عنوان مطلع محلی به سؤالات پاسخ گفتند. از ۳۲ نفر، ۵۶/۶٪ مرد و مابقی زن بوده‌اند. حدود دوسوم متأهل و حدود دوسوم در دامنه سنی ۲۶-۴۵ سال بوده‌اند. ۷۵٪ تحصیلات دانشگاهی داشتند. ۸۷/۵٪ بالای ده سال در روستا اقامت داشته‌اند. حدود ۴۰٪ از کارمندان دولتی؛ و جز یک نفر، مابقی شاغل بوده‌اند. در جدول (۲) فراوانی موارد خرابکاری به‌صورت صعودی تنظیم شده است. تأسیسات کشاورزی امن‌ترین نقاط از گزند خرابکاران بوده است. دیوار و خانه مردم با ۸۱/۳٪ بیشترین آسیب را دیده‌اند. مدرسه، کوچه‌ها، مزارع و باغات، پارک و فضای سبز در ردیف‌های بعدی هستند. موارد عمومی دیگر در میانه این طیف جای گرفته‌اند.

جدول ۲. محل خرابکاری روستایی (تعداد مشاهدات=۳۲)

محل	فراوانی	درصد	محل	فراوانی	درصد	محل	فراوانی	درصد
استخر آبیاری و پرورش ماهی	۰	۰	جاده	۷	۲۱/۹	وسیله نقلیه عمومی	۱۳	۴۰/۶
رود و قنات	۲	۶/۳	تلفن عمومی	۷	۲۱/۹	پارک فضای سبز	۱۴	۴۳/۸
گلخانه و ساختمان کشاورزی	۲	۶/۳	میدان و بلوار	۹	۲۸/۱	مزارع و باغات	۱۴	۴۳/۸
ادارات دولتی	۴	۱۲/۵	عابر بانک	۱۰	۳۱/۳	کوچه	۱۶	۵۰
جنگل و مرتع	۵	۱۵/۶	کتابخانه	۱۱	۳۴/۴	مدرسه	۱۸	۵۶/۳
جوی و کانال آب	۵	۱۵/۶	خیابان	۱۳	۴۰/۶	دیوار یا خانه	۲۶	۸۱/۳
مراکز مذهبی	۶	۱۸/۸	دستشویی عمومی	۱۳	۴۰/۶			

بر اساس یافته‌های جدول (۳)، خرابکاری از نوع «شعارنویسی با اسپری» بیشتر از همه انواع خرابکاری مشاهده شد. این مورد که مهم‌ترین نماد ذهنی خرابکاری‌اند، در روستاها هم فراوانی بیشتری داشتند. ریختن زباله در محیط نیز از آشکارترین و آزاردهنده‌ترین انواع خرابکاری بود. فعالیت‌های دیگر خرابکارانه مانند شکستن شیشه، تیغ کشیدن و مزاحمت صوتی که گمان می‌رفت بیشتر در شهرها رواج داشته باشد، در روستاهای نمونه با فراوانی دور از انتظاری مشاهده شد.

جدول ۳. نوع خرابکاری روستایی

نوع	بله	خیر	نوع	بله	خیر	نوع	بله	خیر
فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
شکستن درب	۳	۹/۴	۲۹	۹۰/۶	تخریب دیوار	۱۰	۳۱/۳	۶۸/۸
خراب کردن دستگاه	۶	۱۸/۸	۲۶	۸۱/۳	نقاشی کشیدن	۱۳	۴۰/۶	۵۹/۴
تخریب مزرعه و باغ	۶	۱۸/۸	۲۶	۸۱/۳	آتش زدن	۱۵	۴۶/۹	۵۳/۱
سرقت قطعه دستگاه	۷	۲۱/۹	۲۵	۷۸/۱	آسیب به درخت	۱۷	۵۳/۱	۴۶/۹
تخریب اثر تاریخی	۹	۲۸/۱	۲۳	۷۱/۹	مزاحمت صوتی	۱۷	۵۳/۱	۴۶/۹
					شکار با اسپری رنگ	۲۷	۸۴/۴	۱۵/۶
					تیغ کشیدن وسایل	۱۸	۵۶/۳	۴۳/۸
					شکستن شیشه	۲۰	۶۲/۵	۳۷/۵
					پخش زباله	۲۲	۶۸/۸	۳۱/۳
					حکاکی و یادگاری	۲۴	۷۵	۸

همچنین یافته‌ها (جدول ۴) نشان داد کمتر از سه‌چهارم پاسخگویان، به سؤال «مشاهده آثار خرابکاری آشنایان و غریبه‌ها» پاسخ مثبت داده‌اند. ۴۵/۲٪ از ابراز قطعی میزان شناخت اهتزاز کرده‌اند. ۲۹٪ شناخت خوبی از خرابکاران داشتند. خرابکاران از «همسایگان/دوستان و اقوام» شناسایی نشدند که این پاسخ می‌تواند واقعی یا مصلحتی باشد. ۷۰٪،

خرابکاران را از سایر اهالی روستا ابراز کرده‌اند. از نظر ۹۶/۷٪ پاسخگویان، خرابکاران از نوجوانان و جوانان ۱۱-۳۰ ساله بوده‌اند. خرابکاران از میان زنان شناسایی/اظهار نشدند. شب‌ها بیشترین فراوانی زمان فعالیت خرابکاران بود. ۶۷/۸٪ پاسخگویان، میزان افزایش اقدامات خرابکارانه ده‌ساله اخیر را «زیاد و خیلی زیاد» ارزیابی کرده‌اند. در پاسخ به سؤال باز «علت تغییرات چیست؟» از نظر ۶۰٪ پاسخگویان مصائب اقتصادی و ۳۰٪ مسائل اجتماعی مهم‌ترین علت افزایش وندالیسم بود.

جدول ۴. اطلاعات توصیفی از خرابکاران

فراوانی درصد			فراوانی درصد			فراوانی درصد		
مشاهده آثار	بله	۲۲	۶۸/۸	شناخت	خیلی کم	۶	۱۹/۴	خرابکاران
خرابکاری	خیر	۸	۲۵	اهالی از	کم	۲	۶/۵	کیست‌اند
	بدون پاسخ	۲	۶/۲	خرابکاران	تا حدودی	۱۴	۴۵/۲	میزان تغییرات
سن	کمتر از ۱۰	۱	۳/۳		زیاد	۹	۲۹/۰	ده‌ساله
خرابکاران	۱۱-۲۰	۱۱	۳۶/۷	زمان	ساعات اداری	۲	۶/۷	آخر
	۲۱-۳۰	۱۸	۶۰/۰	فعالیت	عصر و غروب	۹	۳۰/۰	زیاد
جنس	مرد	۳۰	۱۰۰/۰	خرابکاران	شب	۱۹	۶۳/۳	خیلی زیاد

میانگین نظرات نشان داد عوامل اقتصادی با میانگین ۴/۰۳۲ مهم‌ترین علل مؤثر بر پیدایی خرابکاری روستایی بوده‌اند (جدول ۵). پس‌از آن عوامل فیزیکی و کالبدی، اجتماعی و فردی و خانوادگی جای می‌گیرند. بیکاری (با میانگین ۴/۲۵) مهم‌ترین عامل اقتصادی و مهم‌ترین عامل در میان همه عوامل بوده است. پس‌از آن جنسیت مرد در مقام دوم است.

جدول ۵. میانگین نظرات پاسخگویان درباره عوامل مؤثر بر خرابکاری روستایی

علل فیزیکی-کالبدی	میانگین	فردی، خانوادگی، روان‌شناختی	میانگین	علل اقتصادی	میانگین	علل اجتماعی	میانگین
خلوتی	۴/۰۳	پسر بودگی	۴/۲۲	بیکاری	۴/۲۵	اوقات فراغت	۳/۹۴
حصار	۳/۹۱	انتقام‌جویی	۳/۹۴	بی‌توجهی به روستا	۴/۱۳	عملکرد سازمان‌ها	۳/۹۱
دیدرس	۳/۸۸	سرخوردگی	۳/۹۴	ترویج گردشگری	۴/۰۳	بی‌تفاوتی به اموال عمومی	۳/۹۱
حفاظت فیزیکی	۳/۸۸	فروپاشی خانواده	۳/۸۸	نارضایتی اقتصادی	۳/۹۱	احساس تبعیض	۳/۹۱
موقعیت و فاصله	۳/۷۸	تبعیض	۳/۸۷	فاصله طبقاتی	۳/۸۴	گروه همسالان	۳/۸۸
روشنایی محیط	۳/۷۵	کم‌سودای	۳/۸۴			نارضایتی عمومی	۳/۸۴
خرابی دستگاه	۳/۵۹	تعلق به خانواده	۳/۶۶			آموزش عمومی	۳/۷۲
رنگ سازه	۳/۰۳	تحصیلات خانوادگی	۳/۶۶			پنجره شکسته	۳/۵۳
		شرایط سنی	۳/۶۳			خرده‌فرهنگ‌ها	۳/۴۱
		روحیه تخریب‌گرایانه	۳/۵۹			حس تعلق	۳/۴۱
		رفتار هیجانی	۳/۵			مهاجرت به روستا	۳/۳۸
		تجارب کودکی	۳/۵				
		تعلق مکانی	۳/۴۷				
		دختر بودگی	۱/۴۷				
میانگین	۳/۷۳۱		۳/۵۸۳		۴/۰۳۲		۳/۷۱۳
رتبه	۲		۴		۱		۳

همچنین میانگین نظر پاسخگویان نشان می‌دهد پیامدهای فردی و روان‌شناختی (با میانگین ۳/۷۹۶۶) و پس‌از آن پیامدهای اقتصادی (۳/۷۹۶۲) مهم‌ترین موارد بوده‌اند (جدول ۶). سپس پیامدهای اجتماعی و فیزیکی - کالبدی جای

می‌گیرند. چنین برآورد می‌شود که هرچند آثار خرابکاری، ریشه فیزیکی-کالبدی دارند، ولی پیامدهای غیر فیزیکی آن اهمیت بیشتری داشته و گسترش وندالیسم، محیط فرهنگی روستاها را بیش از چشم‌انداز فیزیکی متأثر کرده است (شکل ۳).

جدول ۶. میانگین نظرات پاسخگویان درباره پیامدهای خرابکاری روستایی

میانگین	پیامد فیزیکی-کالبدی	میانگین	پیامد فردی، خانوادگی و روان‌شناختی	میانگین	پیامد اقتصادی	میانگین	پیامد اجتماعی	میانگین
۳/۹۱	تخریب اموال عمومی	۴/۲۵	اختلاف فردی و خانوادگی	۳/۹۴	هزینه تعمیرات	۴/۰۶	مشارکت اجتماعی	۳/۹۱
۳/۸۱	شعارنویسی	۴/۱۶	احساس ناامنی	۳/۹۴	کاهش سرمایه‌گذاری	۳/۹۷	امنیت اجتماعی	۳/۸۱
۳/۷۸	تخریب تابلو	۳/۶۹	فرهنگ گریزی	۳/۸۷	خسارات جاده‌ای	۳/۹۴	ناهنجاری اجتماعی	۳/۷۸
۳/۷۲	تخریب وسایل نقلیه	۳/۵۶	تضعیف روحیه	۳/۸۱	هزینه مشاغل	۳/۸۴	بی‌توجهی به مراسمات	۳/۷۲
۳/۶۹	تخریب آثار تاریخی	۳/۴۷	تمایل استفاده	۳/۶۶	هزینه‌های دولتی	۳/۷۵	حس بی‌تفاوتی	۳/۶۹
۳/۶۶	تخریب محیط‌زیست	۳/۴۱	بی‌انگیزگی شغلی	۳/۵۶	هزینه‌های عمومی	۳/۶۶	مقابله به مثل	۳/۶۶
۳/۶۳	خدمات دستگاه‌ها	۳/۲۵			ارزش اموال	۳/۶۲	احساس تعلق	۳/۶۳
۳/۴۷	نازیبایی محیط	۳/۲۲			ریسک اقتصادی	۳/۵۳	مهاجرت از روستا	۳/۴۷
	بی‌توجهی به نما	۳/۱۶						
	تخریب کشاورزی	۲/۸۱						
۳/۷۰۸۷	میانگین	۳/۴۹۸		۳/۷۹۶۶		۳/۷۹۶۲		۳/۷۰۸۷
۳	رتبه	۴		۱		۲		۳

شکل ۳. نمونه‌هایی از اقدامات وندالیستی در روستاهای بخش باغبه‌داران

از مقادیر معنی‌داری در آزمون کولموگروف-اسمیرنوف تک-نمونه‌ای برای بررسی چگونگی توزیع داده‌ها برآمد که توزیع داده‌ها نرمال است و می‌توان از آزمون‌های پارامتریک بهره گرفت. از این رو آزمون تی-تک نمونه‌ای و فریدمن برای تعیین وضعیت کلی و رتبه «عوامل» و «پیامدهای» وندالیسم روستایی استفاده شد.

نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای روی «عوامل و پیامدهای وندالیسم روستایی» در جدول (۷) ارائه شده است. آزمون در سطح خطای ۵٪ و با مقدار بحرانی ۱/۹۶ انجام شد. با توجه به استفاده از طیف ۵ درجه‌ای لیکرت، مقدار ۳ μ در نظر گرفته شد. ملاحظه می‌شود که مقدار آماره تی از مقدار بحرانی ۱/۹۶ بزرگ‌تر است و از آنجاکه مقدار معناداری همه عوامل و پیامدها کمتر از ۰/۰۱ است، با اطمینان ۹۵٪ ادعای تأثیر عوامل کالبدی، روانی، اقتصادی و اجتماعی بر

وندالیسم روستایی و پیامد وندالیسم روستایی بر متغیرهای کالبدی، روانی، اقتصادی و اجتماعی پذیرفته می‌شود.

جدول ۷. آزمون تی تک نمونه‌ای «عوامل» و «پیامدهای» وندالیسم روستایی

مقدار t	درجه آزادی	معناداری (دو دامنه‌ای)	تفاوت میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪ حداقل حداکثر
۷/۱۳۱	۳۱	۰/۰۰۰	۰/۷۳۰۴۷	۰/۵۲۱۵ - ۰/۹۳۹۴
۱۰/۷۰۲	۳۱	۰/۰۰۰	۰/۵۸۲۵۹	۰/۴۷۱۶ - ۰/۶۹۳۶
۹/۳۱۱	۳۱	۰/۰۰۰	۱/۰۳۱۲۵	۰/۸۰۵۴ - ۱/۲۵۷۱
۷/۳۳۰	۳۱	۰/۰۰۰	۰/۷۱۰۲۳	۰/۵۱۲۶ - ۰/۹۰۷۸
۴/۷۵۵	۳۱	۰/۰۰۰	۰/۴۹۶۸۷	۰/۲۸۳۸ - ۰/۷۱۰۰
۷/۳۵۳	۳۱	۰/۰۰۰	۰/۷۹۶۸۸	۰/۵۷۵۸ - ۱/۰۱۷۹
۷/۵۷۰	۳۱	۰/۰۰۰	۰/۷۹۶۸۸	۰/۵۸۲۲ - ۱/۰۱۱۶
۶/۴۵۷	۳۱	۰/۰۰۰	۰/۷۰۷۰۳	۰/۴۸۳۷ - ۰/۹۳۰۴

تعیین رتبه «عوامل» و «پیامدهای» وندالیسم روستایی

الف: تعیین رتبه عوامل مؤثر بر وندالیسم روستایی

بر اساس جدول (۸) حاصل از آزمون فریدمن در میان عوامل مؤثر بر وندالیسم روستایی، وجود حصار مهم‌ترین عامل فیزیکی-کالبدی؛ جنسیت (پسر بودگی)، سرخوردگی، انتقام‌جویی و تبعیض، مهم‌ترین عوامل فردی-خانوادگی و روانی؛ بیکاری و بی‌توجهی نهادها به مسائل اقتصادی و توسعه‌ای روستاها، مهم‌ترین عوامل اقتصادی؛ و نارضایتی عمومی، احساس تبعیض و بی‌تفاوتی به اموال عمومی، مهم‌ترین عوامل اجتماعی به شمار می‌رود.

جدول ۸. رتبه عوامل مؤثر بر وندالیسم روستایی

رتبه میانگین	فیزیکی-کالبدی	رتبه میانگین	فردی، خانوادگی و روان‌شناختی	رتبه میانگین	اقتصادی	رتبه میانگین	اجتماعی	رتبه میانگین
۵/۰۹	حصار	۹/۹۵	بیکاری	۳/۴۱	نارضایتی عمومی	۶/۸۸		
۵/۰۹	خلوتی	۸/۷۸	بی‌توجهی به روستا	۳/۱۹	احساس تبعیض	۶/۷۷		
۴/۷۸	حفاظت فیزیکی	۸/۷۷	ترویج گردشگری	۲/۹۵	بی‌تفاوتی به اموال عمومی	۶/۶۹		
۴/۶۷	موقعیت و فاصله	۸/۵۶	نارضایتی اقتصادی	۲/۷۸	اوقات فراغت	۶/۶۷		
۴/۶۷	دیدرس	۸/۴۵	فاصله طبقاتی	۲/۶۷	عملکرد سازمان‌ها	۶/۴۸		
۴/۳۱	روشنایی محیط	۸/۳۶			گروه همسالان	۶/۳۴		
۴/۰۳	خرابی دستگاه	۷/۶۴			آموزش عمومی	۶/۱۱		
۳/۳۴	رنگ سازه	۷/۶۴			حسن تعلق	۵/۲۰		
		۷/۲۷			پنجره شکسته	۵/۱۶		
		۷/۱۶			خرده‌فرهنگ‌ها	۴/۸۶		
		۷/۰۶			مهاجرت به روستا	۴/۸۴		
		۶/۸۹						
		۶/۸۳						
		۱/۶۴						

ب: تعیین رتبه پیامدهای وندالیسم روستایی

بر اساس جدول (۹) حاصل از آزمون فریدمن، خرابکاری در روستاها پیامدهای فیزیکی و کالبدی مهمی همچون تخریب اموال عمومی، شعارنویسی، حکاکی و یادگاری نویسی دارد که این موارد از کیفیت زندگی و رفاه عمومی کاسته و هزینه‌های زیادی را بر دولت و مردم تحمیل می‌کند؛ همچنین می‌تواند پیامدهای روانی مهمی همچون افزایش احساس ناامنی، اختلافات بین اعضای خانواده، فرهنگ گریزی و تضعیف روحیه افراد را به همراه داشته باشد؛ علاوه بر این

افزایش هزینه‌های تعمیر و نگهداری اموال، کاهش سرمایه‌گذاری مستقیم و غیرمستقیم، تخریب علائم و تابلوهای هشدار و حفاظ‌های جاده و افزایش هزینه‌های مرتبط با مشاغل نظیر رانندگی و کشاورزی از پیامدهای اقتصادی خرابکاری است و در نهایت کاهش سطح مشارکت و امنیت اجتماعی و افزایش ناهنجاری از مهم‌ترین پیامدهای اجتماعی وندالیسم است.

جدول ۹. رتبه پیامدهای وندالیسم روستایی

رتبه میانگین	اجتماعی	رتبه میانگین	اقتصادی	رتبه میانگین	فردی، خانوادگی و روان‌شناختی	رتبه میانگین	فیزیکی-کالبدی
۵/۱۱	مشارکت اجتماعی	۵/۲۲	هزینه تعمیرات	۳/۸۶	احساس ناامنی	۷/۷۷	تخریب اموال عمومی
۴/۷۷	امنیت اجتماعی	۴/۹۸	کاهش سرمایه‌گذاری	۳/۷۷	اختلاف فردی و خانوادگی	۷/۲۸	شعارنویسی
۴/۷۵	ناهنجاری اجتماعی	۴/۸۸	خسارات جاده‌ای	۳/۶۷	فرهنگ گریزی	۶/۰۵	تخریب تابلو
۴/۵۹	مقابله به مثل	۴/۷۷	هزینه مشاغل	۳/۵۶	تضعیف روحیه	۵/۳۹	تخریب وسایل نقلیه
۴/۵۳	بی‌توجهی به مراسمات	۴/۳۴	هزینه‌های دولتی	۳/۲۳	تمایل استفاده	۵/۲۷	تخریب آثار تاریخی
۴/۳۳	حس بی‌تفاوتی	۴/۰۵	هزینه‌های عمومی	۲/۹۱	بی‌انگیزگی شغلی	۵/۱۶	تخریب محیط زیست
۴/۱۱	احساس تعلق	۳/۹۲	ارزش اموال			۴/۸۸	خدمات دستگاه‌ها
۳/۸۱	مهاجرت از روستا	۳/۸۴	ریسک اقتصادی			۴/۷۸	نازیبایی محیط
						۴/۶۹	بی‌توجهی به نما
						۳/۷۵	تخریب کشاورزی

بحث

در بررسی علل و پیامدهای وندالیسم در نواحی روستایی مورد مطالعه از عوامل فیزیکی-کالبدی نبود «حصار» مهم‌ترین عامل و «خلوتی» و عدم حضور شاهدان محلی، بستر فعالیت‌های خرابکارانه است؛ نبود «حفاظت فیزیکی» باعث می‌شود خرابکاران بدون مواجهه با مقاومت خاصی به فضاهای بدون حفاظت وارد شوند. «موقعیت و فاصله» موجب می‌شود فضاها بی‌دفاع به نظر برسند و «روشنایی محیط» نیز در افشای هویت خرابکاران عامل مهمی است. «خرابی دستگاه‌هایی» مانند عابر بانک و تلفن عمومی با ایجاد حس انتقام از کم‌توجهی خدمات‌دهندگان به افزایش انگیزه خرابکاری می‌انجامد. «رنگ سازه» آخرین عامل مؤثر است و معمولاً سازه‌هایی روشن‌تر، بیشتر در معرض خرابکاری بوده‌اند.

در تبیین علل فردی-خانوادگی و روانی مشخص گردید خرابکاران معمولاً از میان «پسران» اند و از نظر شغلی، تحصیلی یا خانوادگی «سرخورده‌اند». «انتقام‌جویی» از جامعه و نهادها، انگیزه‌ای قوی برای وندالیسم است. آن‌ها بین خود و جامعه احساس «تبعیض» می‌کنند که می‌تواند به سمت اقدامات خرابکارانه سوق‌شان دهد. «کم‌سوادی» در میان خرابکاران روستایی نسبت به متوسط جامعه مشاهده می‌شود. «فروپاشی خانواده»، «تحصیلات پایین خانوادگی» و نبود «تعلق به خانواده» نیز می‌تواند افراد را برای خرابکاری مستعد نماید، زیرا خانواده مهم‌ترین نهاد جامعه و زمینه‌ساز جامعه‌پذیری است. «رفتارهای هیجانی» و «شرایط سنی» نیز مؤثر است؛ به‌طوری‌که هیجان و لذت تجربه‌شده در حین و

پس از یک فعالیت مخربانه می‌تواند به افزایش وندالیسم منجر شود. داشتن «روحیه تخریب‌گرایانه» و نبود علاقه به روستای محل سکونت و «حس تعلق» کمتر به اموال عمومی و خصوصی ممکن است فرد را به تخریب آن‌ها ترغیب نماید. «تجارب کودکی»، مانند مشاهده یا انجام رفتارهای مخربانه و نبود نظارت یا کنترل بازدارنده، موجب تکرار این رفتارها در بزرگسالی می‌شود.

به لحاظ عوامل اقتصادی، «بیکاری» به ناکامی افراد، برانگیزی و انجام خرابکاری می‌تواند دامن زند. «بی‌توجهی به روستا» می‌تواند به نارضایتی و خشم و ارتکاب خرابکاری منجر شود. با ورود «گردشگران» به روستا، احساس نابرابری و محرومیت جلوه بیشتری می‌یابد و می‌تواند به رفتارهای مخرب روستاییان بینجامد، از طرفی خود گردشگران هم شاید عامل خرابکاری مهم‌تری باشند و در نهایت نسبت میان «نارضایتی اقتصادی» و «فاصله طبقاتی» با رفتار مخربان، معقولانه به نظر می‌رسد.

به لحاظ عوامل اجتماعی نیز «نارضایتی عمومی» از عملکرد مسئولان، نهادها و جامعه می‌تواند افراد را به سمت خرابکاری سوق دهد. «احساس تبعیض» بین افراد روستایی و سایر جوامع به نفرت و وندالیسم منجر می‌شود. همچنین، «بی‌تفاوتی به اموال عمومی» می‌تواند در عدم مسئولیت‌پذیری افراد و پدیداری وندالیسم دخیل باشد. کمبود امکانات «اوقات فراغت» می‌تواند محرک تفریح از طریق هیجان تخریب شود. «عملکرد سازمان‌ها» و کم‌توجهی مسئولان انگیزه تخریب را چند برابر می‌کند. تقلید از «گروه همسالان» با بروز رفتارهای هیجانی به خرابکاری منجر می‌شود و محرومیت از «آموزش» نیز زمینه‌ساز خرابکاری خواهد بود. شخصی که به اموال «تعلق‌خاطر» نداشته باشد، آن را از بین می‌برد یا در نگهداری از آن کوتاهی می‌کند. نوسازی یا ترمیم نشدن تخریب‌های گذشته علامتی به خرابکاران می‌دهد که اموال سالم مانده، بی‌اهمیت یا بی‌صاحب‌اند (اثر «پنجره شکسته»). «خرده‌فرهنگ‌ها» و تفاوت‌های آن‌ها موجب می‌شود برخی رفتارهای وندالیستی در میان اقلیت‌ها، ناهنجاری به شمار نیاید؛ و «مهاجرت به روستا» و چندپاره شدن روستا و افزایش گروه‌ها در ظهور وندالیسم می‌تواند مؤثر باشد.

در بررسی پیامدهای فیزیکی-کالبدی مشخص گردید که «تخریب اموال عمومی» از کیفیت زندگی و رفاه عمومی کاسته، هزینه‌های زیادی را بر دولت و مردم تحمیل می‌کند. «شعارنویسی» از زیبایی محیط می‌کاهد و «تخریب تابلوها»، هزینه‌های ترمیم و تصادفات احتمالی را ایجاد می‌کند. «تخریب وسایل نقلیه» منجر می‌شود بخش‌های عمومی و خصوصی هزینه‌های هنگفتی برای ترمیم و نوسازی بپردازند و «تخریب آثار تاریخی» و «محیط‌زیستی» معادل با از بین رفتن میراث فرهنگی و طبیعی روستا است. «کاهش خدمات دستگاه‌ها» و آسیب‌رساندن به آن‌ها، تداوم خدمات را با مشکلات هزینه و تعمیر مداوم روبرو می‌کند. وندالیسم در محیط کوچک روستا، «نازیبایی محیط» و «بی‌توجهی به‌نما» را بیشتر به چشم می‌آورد و «تخریب سازه‌های کشاورزی» همچون باغات، گلخانه‌ها و تأسیسات آبیاری نیز از دیگر خسارات اقتصادی وندال‌های روستایی است.

در بررسی پیامدهای فردی-خانوادگی و روانی مشخص گردید که پدیده خرابکاری در روستاها می‌تواند با افزایش «احساس ناامنی»، میزان اعتماد افراد به یکدیگر و جامعه را کاهش دهد. نگرانی از تبعات خرابکاری در خانواده‌ها، «اختلافات بین اعضا» را افزایش می‌دهد. علاوه بر این، خرابکاری و لنگاری افراد و ناهنجاری‌های فرهنگی و اجتماعی و در نتیجه «فرهنگ گریزی» را گسترش می‌دهد و «تضعیف روحیه» افراد را به همراه دارد. این پدیده به کاهش «تمایل افراد برای استفاده» از فضاها و وسایل عمومی می‌انجامد و در بی‌انگیزگی شغلی، به‌ویژه در مشاغل مانند رانندگی، تأثیرگذار است.

در بررسی پیامدهای اقتصادی نیز مشخص گردید که افزایش «هزینه‌های تعمیر» و نگهداری اموال، «کاهش

سرمایه‌گذاری» مستقیم و غیرمستقیم، «تخریب علائم و تابلوهای هشدار و حفاظ‌های جاده» که باعث پرخطر شدن مسیرها و افزایش احتمال تصادف می‌شود و همچنین افزایش «هزینه‌های مرتبط با مشاغل» نظیر رانندگی و کشاورزی به ترتیب از پیامدهای مهم اقتصادی خرابکاری است. از سوی دیگر، نهادها و سازمان‌های دولتی و عمومی نیز باید «هزینه‌های بازسازی و نوسازی» را جبران کنند و خرابکاری به «کاهش ارزش اموال محلی» و کاهش سطح خطرپذیری کسب‌وکارهای نوپا منجر می‌شود.

و نهایتاً در بررسی پیامدهای اجتماعی مشخص گردید که خرابکاری به کاهش همبستگی اجتماعی و در نتیجه کاهش «مشارکت اجتماعی» منجر می‌شود. همچنین، با افزایش احساس ناامنی، سطح «امنیت اجتماعی» کاهش می‌یابد. وندالیسم با آسیب‌رساندن به ارزش‌های اجتماعی، «ناهنجاری‌ها» را افزایش می‌دهد. همچنین، وندالیسم به افزایش احساس و اقدام به «مقابله به مثل» منجر می‌شود و به «بی‌توجهی به مراسمات» ملی و مذهبی دامن می‌زند. تکرار اعمال خرابکارانه می‌تواند حس بی‌اعتنایی به مسائل را افزایش دهد و «حس بی‌تفاوتی» را در پی داشته باشد. در نهایت، وندالیسم از «احساس تعلق» به روستا می‌کاهد و اشتیاق «مهاجرت» را افزون می‌کند.

مقایسه یافته‌های پژوهش با سایر مطالعات نشان داد، با مطالعات سجادی و همکاران (۱۴۰۱) در خصوص روند افزایشی فعالیت‌های وندالیستی و سنجاسی و همکاران (۱۴۰۰)، ایلماز و همکاران (۲۰۲۰) و بیات و همکاران (۱۳۹۷) در اقدامات وندالیستی گردشگران شباهت وجود دارد. با یافته‌های سجادی و ضرغامی (۱۳۹۶)، بخارایی و شربتیان (۱۳۹۴)، یتس و همکاران (۲۰۲۲)، ویاللتا و فوندیلا (۲۰۱۷) در علل مؤثر بر رفتارهای وندالیستی شباهت دارد. با نتایج آره و همکاران (۲۰۱۰) مبنی بر تأثیر بیکاری و رضایی و همکاران (۲۰۱۰) مبنی بر نقش عوامل محیطی نیز شباهت دارد. با نتایج مطالعات شرکت بیمه روستایی بریتانیا در خصوص پیامدهای وندالیسم (هزینه خانوار و...) مشابهت است.

نتیجه‌گیری

امروزه با افزایش ارتباطات، انزوای گذشته روستایی کاهش و گذار از جامعه سنتی و به‌ویژه آثار فردگرایی افزایش یافته است. نتیجه این شرایط، افزایش ناهنجاری و به‌ویژه اقدامات خرابکارانه در نواحی روستایی است. این فعالیت‌ها اگرچه در جرم‌شناسی به حاشیه رانده شده، اما نمی‌توان به‌سادگی از آن‌ها عبور کرد. بنابراین در این پژوهش با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی به بررسی وضعیت، همچنین علل و پیامدهای وندالیسم در نواحی روستایی بخش باغبان‌دران پرداخته شد.

بر اساس نتایج، به لحاظ «محل خرابکاری»، دیوار و خانه مردم با ۸۱/۳٪ بیشترین آسیب را دیده‌اند. به لحاظ «نوع وندالیسم»، شعارنویسی (۸۴/۴٪) بیشترین فراوانی را داشته و به لحاظ «ویژگی خرابکاران»، سن ۱۱-۳۰ سال و زمان شب بالاترین میزان‌ها بوده‌اند. همچنین نتایج نشان داد از بین «عوامل»، علل اقتصادی با میانگین ۴/۰۳۲ مهم‌ترین عامل مؤثر بر پیدایی وندالیسم بوده‌اند. در بین عوامل اقتصادی نیز عامل بیکاری در صدر قرار دارد. پس‌از آن عوامل فیزیکی-کالبدی با میانگین ۳/۷۳۱، (حصار)؛ عوامل اجتماعی با میانگین ۳/۷۱۳ (نارضایتی عمومی) و عوامل فردی-روان‌شناختی با میانگین ۳/۵۸۳ (پسر بودگی) جای می‌گیرند. در بین «پیامدها» نیز پیامدهای فردی با میانگین ۳/۷۹۶۶ مهم‌ترین پیامدها بوده‌اند. در صدر آن‌ها احساس ناامنی قرار دارد. سپس پیامدهای اقتصادی با میانگین ۳/۷۹۶۲ (هزینه تعمیر)، پیامدهای اجتماعی با میانگین ۳/۷۰۸۷ (کاهش مشارکت) و فیزیکی-کالبدی با میانگین ۳/۴۹۸ (تخریب اموال عمومی) قرار دارند.

با توجه به نتایج، اقدامات زیر می‌تواند تا حد زیادی از وقوع خرابکاری در روستاها جلوگیری کند: راهکارهای فیزیکی-

کالبدی: محصور کردن پدیده‌ها و مکان‌های آسیب‌پذیر و تقویت شرایط حفاظت فیزیکی؛ ترمیم و بازسازی اموال عمومی و آثار تاریخی و باارزش؛ پاک‌سازی شعارنویسی؛ آموزش و آگاهی‌بخشی درباره اهمیت میراث؛ راهکارهای فردی-خانوادگی: تقویت نهاد خانواده؛ آموزش پیشگیری از اعمال خرابکارانه جوانان؛ ارائه خدمات مشاوره‌ای؛ راهکارهای اقتصادی: کاهش تبعیض و نابرابری از طریق ایجاد فرصت‌های شغلی و سرمایه‌گذاری؛ افزایش بودجه تعمیر و نگهداری اموال؛ راهکارهای اجتماعی: رفع نارضایتی عمومی از عملکرد نهادها و جامعه از طریق مشارکت؛ همچنین آگاهی‌بخشی درباره قانون و ارزش‌های اجتماعی و فرهنگی، حس مسئولیت‌پذیری؛ فراهم کردن شرایط و امکانات گذران اوقات فراغت جوانان.

حامی مالی

این مقاله برگرفته از طرح پژوهشی و با حمایت مالی دانشگاه پیام نور انجام گرفته است.

سهم نویسندگان در پژوهش

نویسندگان در تمام مراحل و بخش‌های انجام پژوهش سهم برابر داشتند.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

نویسندگان از همه کسانی که در انجام این پژوهش به ما یاری رساندند، به‌ویژه کسانی که کار ارزیابی کیفیت مقالات را انجام دادند، تشکر و قدردانی می‌نمایند.

منابع

- افشانی، علیرضا و جواهرچیان، ندا. (۱۳۹۵). بررسی نقش بیگانگی اجتماعی در وندالیسم در بین دانش‌آموزان دوره اول و دوم متوسطه شهر یزد. *پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی*، ۵(۲)، ۲۴-۱. [Doi:10.22108/SSOSS.2016.20952](https://doi.org/10.22108/SSOSS.2016.20952)
- بخارایی، احمد و شربتیان، محمدحسین. (۱۳۹۴). تحلیل جامعه‌شناختی عوامل اثرگذار بر رفتارهای وندالیستی (مطالعه موردی: کلان‌شهر مشهد). *پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی*، ۴(۲)، ۴۸-۲۱.
- بیات، ناصر؛ بدری، سیدعلی؛ رضوانی، محمدرضا. (۱۳۹۷). تحلیل مقایسه‌ای ادراکات ساکنان محلی به اثرات گردشگری در نواحی روستایی (مورد مطالعه: روستاهای حوضه آبریز رودخانه کلان شهرستان ملایر). *پژوهش‌های روستایی*، ۹(۳)، ۴۷۸-۴۹۵. [Doi:10.22059/JRUR.2017.234879.1119](https://doi.org/10.22059/JRUR.2017.234879.1119)
- خانی، سعید؛ راست‌خدیدو، آرمان و عبداللهی، افشین. (۱۴۰۲). وندالیسم در پارک‌های شهری؛ تحلیلی بر ویژگی‌های جمعیتی و قصد و رفتار وندال‌ها در شهر مریوان. *مسائل اجتماعی/ایران*، ۱۴(۲)، ۲۰۰-۱۶۵. [Doi:10.61186/jspi.14.2.165](https://doi.org/10.61186/jspi.14.2.165)
- سجادی، ژیلا و ضرغامی، سعید. (۱۳۹۶). سنجش و ارزیابی مؤلفه‌های تأثیرگذار بر تخریب‌گرایی (وندالیسم) در فضاهای عمومی. *انتظام اجتماعی*، ۹(۲)، ۷۵-۱۰۱.
- سجادی، سید امان‌اله؛ سعادتمند، زهره و ابراهیم‌زاده دستجردی، رضا. (۱۴۰۱). طراحی و اعتبارسنجی الگوی برنامه درسی مقابله با وندالیسم در دوره اول متوسطه مبتنی بر مؤلفه‌های برنامه درسی پنهان. *جامعه‌شناسی سیاسی ایران*، ۵(۸)، ۴۲۹-۴۱۳. [Doi:10.30510/PSI.2022.285108.1703](https://doi.org/10.30510/PSI.2022.285108.1703)
- سجاسی قیداری، حمدالله؛ خیرآبادی، حمید؛ محمودی، حمیده و حجی‌پور، محمد. (۱۳۹۹). وندالیسم و حس تعلق مکانی در نواحی روستایی پیراشهر بیرجند. *مسائل اجتماعی/ایران*، ۱۱(۱)، ۸۹-۱۲۲. [Doi:10.29252/jspi.11.1.89](https://doi.org/10.29252/jspi.11.1.89)

- سجاسی قیداری، حمدالله؛ راجی، زهرا و بذری کشتان، اسما. (۱۴۰۰). تأثیرات فعالیت‌های خرابکارانه گردشگران در محیط‌های روستایی بر روحیه گردشگری و تاب‌آوری مردم محلی (روستاهای گردشگری شهرستان نیشابور). *مطالعات اجتماعی گردشگری*، ۱۸(۹)، ۱۳۹-۱۷۶. Doi:10.52547/journalitor.36162.9.18.0
- سختایی، ایوب؛ سهراب زاده، مهران و حسینی زاده آرانی، سید سعید. (۱۳۹۵). بررسی عوامل جامعه‌شناختی مؤثر بر گرایش دانش آموزان به وندالیسم (مورد مطالعه: دانش آموزان دبیرستانی شهر تهران). *مطالعات جامعه‌شناختی*، ۲۳(۲)، ۴۰۵-۴۳۱. Doi:10.22059/JSR.2017.61047
- صالحی، صادق. (۱۳۹۹). تحلیل رفتارهای محیط زیستی روستائیان بر اساس نظریه انگیزه حفاظت. *پژوهش‌های روستایی*، ۱۱(۴)، ۶۶۲-۶۷۳. Doi:10.22059/JRUR.2020.300437.1489
- محسنی تبریزی، علیرضا. (۱۳۷۹). مبانی نظری و تجربی وندالیسم: مروری بر یافته‌های یک تحقیق. *نامه علوم اجتماعی*، ۱۶(۱۶)، ۲۲۷-۱۹۳.
- مرکز آمار ایران. (۱۳۹۹). *سالنامه آماری کشور*. <https://amar.org.ir>. تاریخ دسترسی ۱۴۰۳/۰۸/۲۶.
- مرکز آمار ایران. (۱۴۰۲). *تقسیمات کشوری سال ۱۴۰۲*. <https://B2n.ir/h21058>. تاریخ دسترسی ۱۴۰۳/۰۸/۲۹.
- نایی، هوشنگ؛ معید فر، سعید؛ سراج زاده، سید حسین و فیضی، ایرج. (۱۳۹۶). تئوری آنومی دورکیم و مرتن؛ شباهت‌ها، تفاوت‌ها و شیوه‌های اندازه‌گیری. *رفاه اجتماعی*، ۱۷(۶۶)، ۵۲-۹.
- نیازی، محسن؛ آقابزرگی زاده، شیوا؛ حسینی زاده، سعید و سختایی، ایوب. (۱۳۹۹). فرا تحلیل عوامل مؤثر بر وندالیسم در ایران. *مطالعات امنیت اجتماعی*، ۱۱(۶۱)، ۷۵-۱۰۷.
- هوشیاری، داریوش؛ اسماعیلی، مهدی و کلانتری، کیومرث. (۱۴۰۱). تحلیلی بر کنترل کیفی در مقابله با وندالیسم. *پژوهشنامه حقوق کیفری*، ۱۳(۱)، ۲۸۹-۳۱۴. Doi:10.22124/JOL.2021.19258.2106

References

- Addesa, E. (2022) *Vandalism Activity Report*. Physical Planning, Finance and Building Committee. 1-8.
- Aroh, K.N., Ubong, I.U., Eze, C.L., Harry, I.M., Umo-Otong, J.C. & Gobo, A.E. (2010). Oil spill incidents and pipeline vandalization in Nigeria: Impact on public health and negation to attainment of Millennium development goal: the Ishiagu example. *Disaster Prevention and Management*, 19(1), 70-87. <https://doi.org/10.1108/09653561011022153>.
- Britannica Encyclopedia (Last edit Aug 23, 2022). *Persian Gulf War*, <https://www.britannica.com/event/Persian-Gulf-War.Martini>.
- Edwin A. (2012) *Agent Orange: history, science, and the politics of uncertainty*. University of Massachusetts Press.
- Central Asian Bureau for Analytical Reporting (CABAR). (2019/06/05). *Vandalism in the Cemeteries of Tajikistan: Imprudence or Radicals' Provocations?*. <https://cabar.asia/en/vandalism-in-the-cemeteries-of-tajikistan-imprudence-or-radicals-provocations>. Retrieved at 2024/11/16.
- Champion, K. (2020). Characterizing Online Vandalism: A Rational Choice Perspective. SMSociety'20: *International Conference on Social Media and Society*, July 22–24, 2020, Pages 47–57, Toronto, ON, Canada. <https://doi.org/10.1145/3400806.3400813>. Retrieved at 2024/11/16.
- National Farmers Union. (2019). *Rural Crime Report 2019*. [nfumutual.co.uk/ruralcrime](https://www.agrarheute.com/sites/agrarheute.com/files/2019-08/rural-crime-report-2019.pdf). <https://www.agrarheute.com/sites/agrarheute.com/files/2019-08/rural-crime-report-2019.pdf>
- Rezaee, S., Rao S.P., & Ezrin A. (2010). Vandalism in Tehran, Iran influence of some of the urban environmental factors. *Journal of Design and Built Environment*, 6(1), 1–10.
- United Nations. (2018). 68% of the world population projected to live in urban areas by 2050, says UN. <https://www.un.org/development/desa/en/news/population/2018-revision-of-world-urbanization-prospects.html>, Visited: 2022/11/27.
- Vilalta, C., & Fondevila, G. (2017). School Vandalism in Mexico. *Journal of School Violence*, 17(3), 392-404. DOI:10.1080/15388220.2017.1355809.
- World Bank. (2022). rural population (% of total population). <https://data.worldbank.org/indicator/SP.RUR.TOTL.ZS?end=2021&start=2021>, Visited 2022/11/27.

- Yates, D., Bērziņa D., & Wright, A. (2022). Protecting a Broken Window: Vandalism and Security at Rural Rock Art Sites. *The Professional Geographer*, 74(2), 384-390. DOI: 10.1080/00330124.2022.1957690
- Yavuz, A. & Kuloğlu, N. (2010). An experimental study on vandalism: Trabzon Parks. *Scientific Research and Essays*, 5(17), 2463-2471.
- Yılmaz, I., Tabak, G., & Samur, A.F. (2020). Vandalism problem in tourism and solution proposals: The case of Nevşehir, *Journal of Multidisciplinary Academic Tourism*, 5(2), 95-103.
- Afshani, S.A. & Javaherchian, N. (2016). Explanation of relationship between Social alienation and vandalism among the high school students and Junior in Yazd. *Strategic Research on Social Problems*, 5(2), 1-24. DOI:10.22108/SSOSS.2016.20952 [In Persian].
- Bokharaie, A. & Sharbatian, M. (2015). Sociological analysis of factors affecting vandalistic behavior (case study: Mashhad metropolis). *Strategic Research on Social Problems*, 4(2), 21-48. [In Persian].
- Hoshyari, D., Esmaeli, M. & Kalantari, K. (2022). An Analysis of Punitive Control against Vandalism. *Criminal Law Research*, 13(1), 289-314. DOI:10.22124/JOL.2021.19258.2106 [In Persian].
- Khani, S., Rastkhadiv, A. & Abdollahi A. (2023). Vandalism in Urban Parks; An analysis on demographic characteristics and the intention and behavior of Vandals in Marivan City. *Social Problems of Iran*. 14(2), 165-200. DOI:10.61186/jspi.14.2.165 [In Persian].
- Mohseni Tabrizi, A. (2000). Theoretical and empirical foundations of vandalism: a review of the findings of a research. *Social Sciences Letter*, 16(16), 193-227. [In Persian].
- Nayebi H., Moeidfar S., Serajzadeh S.H., & Faizi, I. (2017). Anomie theory of Durkheim and Merton, similarities, differences and methods of measurement. *Social Welfare*, 17(66), 9-52. [In Persian].
- Niazi, M., Aghabozorgizadeh, S., Hoseinizadeh, S. & Sakhaee, A. (2020). Meta-analysis of Factors Contributing to Vandalism in Iran. *Societal Security Studies*, 11(61), 75-107. [In Persian].
- Sajjadi, J., & Zarghami, S. (2017). Measuring components affecting vandalism in public spaces. *Social Order*, 9(2), 75-101. [In Persian].
- Sajjadi, S.A., Saadatmand, Z., & Ebrahimzadeh, R. (2022). Designing and Validating the Vandalism confronting Curriculum Pattern Based on Hidden Curriculum Component. *Political Sociology of Iran*, 5(8), 413-429. DOI:10.30510/PSI.2022.285108.1703 [In Persian].
- Sakhaei, A., Sohrabzadeh, M. & Hosseinizade Arani, S.S. (2017). Sociological factors influencing the tendency of students to vandalism (Case study: high school students in Tehran). *Sociological Review*, 23(2), 405-431. DOI:10.22059/JSR.2017.61047 [In Persian].
- Salehi, Sadegh. (2021). Analysis of Environmental Behaviors of Rural People by Applying Protection Motivation Theory. *Rural Research*, 11(4), 662-673. DOI:10.22059/JRUR.2020.300437.1489 [In Persian].
- Sojasi Qeidari H., Kheirabadi H., Mahmoodi H. & Hajipour M. (2020). Vandalism and sense of local belonging in rural areas of Birjand. *Social Problems of Iran*. 11(1), 89-122. DOI:10.29252/jspi.11.1.89 [In Persian].
- Sojasi Qeidari, H., Rajaei, Z. & Bazri Keshtan, A. (2021). Analyzing the Effect of Tourists' Vandalistic Activities in Rural Areas on Local Community's Tourist Reception and Tolerance: A Case Study of Neyshabour's Tourist Villages. *Social Studies in Tourism*, 9(18), 139-176. DOI:10.52547/journalitor.36162.9.18.0 [In Persian].
- Statistics Center of Iran. (2019). *Statistical yearbook. 3rd chapter: Population*. <https://amar.org.ir>, Retrieved at 2024/11/16. [In Persian].
- Statistics Center of Iran. (2023). Political Divisions of the Country of 1402. <https://B2n.ir/h21058>, Retrieved at 2024/11/18. [In Persian].
- Bayat, N., Badri, S. A., & Rezvani, M. R. (2018) Comparative analysis of local residents' perceptions of the impacts of tourism on rural areas: A case study of the villages in the basin of the Kolan river in Malayer County. *Rural Research*, 9(3), 478-495. DOI:10.22059/JRUR.2017.234879.1119